

Inrättande av Gökdalens biotopskyddsområde i Farsta stadsdelsnämndsområde

Hemställan från stadsbyggnadsnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Biotopskyddsområde Gökdalen i Farsta stadsdelsnämndsområde inrättas, i enlighet med det syfte och den avgränsning som framgår av bilaga 1 till utlåtandet.

Föredragande borgarråden Karin Wanngård, Jan Valeskog och Åsa Lindhagen

Sammanfattning av ärendet

Under år 2024 har staden arbetat med inrättandet av fem nya biotopskyddsområden. I budget 2025 och 2026 gav kommunfullmäktige stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att tillsammans med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, inrätta ytterligare fem biotopskyddsområden.

Ett av de föreslagna områdena är Gökdalen i Farsta stadsdelsnämndsområde. Under vintern 2026 har samråd om förslag till Gökdalens biotopskyddsområde hållits. Efter samrådet har förslaget reviderats utifrån inkomna förbättringsförslag. Dialog har förts med Ellevio AB kring befintliga elledningar inom biotopskyddsområdet.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsbyggnadsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att det finns ett förslag som säkerställer naturområdets värden och anser att inrättandet av biotopskyddsområdet i enlighet med förslaget, ligger i linje med framtida önskvärd stadsutveckling.

Föredragande borgarrådens synpunkter

Stockholms stad fortsätter sitt målmedvetna arbete med att stärka skyddet av värdefulla naturområden. Under de senaste åren har flera biotopskyddsområden

inrättats, och i enlighet med budgeten för 2025 och 2026 pågår arbetet med att etablera ytterligare områden. Detta sker i nära samarbete mellan stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Ett av de områden som nu föreslås få ett långsiktigt skydd är Gökaldalen i stadsdelsnämndsområdet Farsta. Efter genomfört samråd under vintern 2026, där både myndigheter och andra berörda aktörer ställt sig positiva till förslaget, har vissa justeringar gjorts för att ytterligare stärka förutsättningarna för området. Dialog har även förts med berörda aktörer kring exempelvis befintlig infrastruktur, såsom elledningar, för att säkerställa att olika intressen kan samexistera.

Gökaldalen är ett cirka 12,3 hektar stort skogsområde som präglas av naturskogsartad barrblandskog med lång kontinuitet och stor variation. Här finns mycket gamla träd, vilket skapar viktiga livsmiljöer för en rad arter, däribland fladdermöss och skogsfåglar som mindre hackspett och entita. Områdets ekologiska värden förstärks ytterligare av dess funktion som en del av Hanvedenkilen och stadens blågröna infrastruktur, där det utgör både ett kärnområde och en viktig spridningslänk mellan närliggande skogar.

Att skydda Gökaldalen innebär att bevara och utveckla dessa naturvärden samtidigt som området fortsatt kan bidra till rekreation och upplevelser för invånarna. Skyddet är också ett viktigt steg i arbetet med att säkra biologisk mångfald och robusta ekosystem, vilket i sin tur är avgörande för stadens klimatanpassning och långsiktiga hållbarhet. Genom att skydda värdefulla naturområden i Stockholm och samtidigt ge utrymme för utveckling kan förutsättningar skapas för en långsiktigt hållbar stadsutveckling.

Med detta förslag tar Stockholms stad ytterligare ett steg mot målet om en grönare, mer sammanhängande och hållbar stad. Vi tillstyrker därför att kommunfullmäktige beslutar att inrätta Gökaldalen som biotopskyddsområde i enlighet med föreliggande förslag.

Bilagor

1. Förslag till beslut för biotopskyddsområde, dnr KS 2026/425-1.2
2. Samrådsredogörelse, dnr KS 2026/425-1.3

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådens förslag.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att avslå kontorets förslag till beslut
2. Att därutöver anföra följande

Liberalerna anser att biotopskyddsområden är en bra idé och ett välkommet komplement till nationalparker och naturreservat. De ska vara mindre till ytan och skydda särskilt viktig natur. Det biotopskyddsområdet som först beslutades i Olovslund har en mer begränsad yta och visar tydligt de arter det ska skydda. Att göra biotopskyddsområdena så omfattande som här föreslås får mycket stora konsekvenser.

Liberalerna ser ett behov av större försiktighet och eftertanke vid inrättandet av biotopskyddsområden, särskilt när dessa dras i direkt anslutning till befintlig bebyggelse, inte sällan privatägda tomter med villor eller flerfamiljshus. När gränserna för biotopskydd läggs mycket nära bostäder och annan bebyggelse riskerar det att skapa betydande och långsiktiga begränsningar för både boendemiljö och stadsutveckling.

Vidare vill Liberalerna understryka att biotopskyddsområden, liksom naturreservat, inte enkelt kan upphävas genom kommunala beslut. Enligt miljöbalken krävs så kallade synnerliga skäl för att upphäva ett sådant skydd för biotopskyddsområdena. Synnerliga skäl gäller också för åtgärder inom områdena, t ex att ta ner enskilda träd eller ansa buskar som växer invid befintliga g/c-vägar. Därtill gäller att gränserna för ett biotopskyddsområde är fasta och inte kan justeras eller flyttas över tid. Det innebär att även mindre justeringar för att möjliggöra exempelvis bebyggelse, infrastruktur eller trygghetsskapande åtgärder i praktiken är uteslutna. Skulle staden i framtiden behöva använda marken för bostäder, infrastruktur eller annan samhällsviktig utveckling är detta därmed i princip omöjligt. Besluten får mycket långtgående och irreversibla konsekvenser.

Sammantaget innebär detta att staden i praktiken lägger en våt filt över flera områden, där framtida utveckling kraftigt begränsas. När biotopskyddsområden väl har inrättats är gränserna fasta och kan inte flyttas, och skyddet kan endast upphävas vid synnerliga skäl enligt miljöbalken. Konsekvensen blir att mark som i dag skyddas i praktiken låses för all framtid, även om framtida behov av bostäder, infrastruktur eller trygghetsskapande åtgärder skulle uppstå. Liberalerna menar därför att biotopskydd bör användas restriktivt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 13 maj 2026

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

1. Att i första hand besluta att kommunstyrelsen återremitterar ärendet
2. Att i andra hand föreslå att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att delvis godkänna förslag till beslut
3. Att därutöver anföra följande:

Centerpartiet och Kristdemokraterna värnar den biologiska mångfalden och ser biotopskyddsområden som ett bra verktyg för att långsiktigt skydda värdefulla naturmiljöer. För att vara effektivt ska olika skyddsformer användas där de gör störst nytta och efter en process som är kunskapsbaserad, lokalt förankrad och transparent.

Processen här har tyvärr varit den motsatta. Utgångspunkten har inte varit att identifiera specifika biotoper med dokumenterat skyddsbehov och därefter pröva lämplig skyddsform, utan att vänstermajoriteten i budget fastslagit ett siffersatt mål om ett visst antal biotopskyddsområden. Förvaltningarna har därefter haft i uppdrag att ”fylla kvoten”. Resultatet blir en uppifrån-och-ner-process där signalpolitik varit viktigare än avvägningar mellan naturskydd, stadsutveckling och människors behov.

Därtill präglas ärendena av en uppenbart forcerad framdrift. Samrådet väcker frågor, inte minst då berörda stadsdelsnämnder inte fått ta ställning till sina förvaltningars yttranden i sedvanlig ordning. Detta försvagar den lokala demokratiska förankringen.

Vi ser också risker i att gränsdragningarna inte vilar på tillräckliga utredningar. Värdefull natur kan ha lämnats utanför samtidigt som mark utan motsvarande värden inkluderats, vilket i praktiken kan omöjliggöra framtida nyttjande, exempelvis för bostäder.

Det är tyvärr uppenbart att dessa ärenden har hastats fram för att nå beslut före valet. Vi värnar naturen, men vi värnar också och demokrati, rättssäkerhet och transparens och menar att denna process inte lever upp till de kraven.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Centerpartiets reservation i kommunstyrelsen.

Ärendet

Under år 2024 har staden arbetat med inrättandet av fem nya biotopskyddsområden. I budget 2025 och 2026 gav kommunfullmäktige stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att tillsammans med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, inrätta ytterligare fem biotopskyddsområden.

Ett av de föreslagna områdena är Gökdalen. Under vintern 2026 har samråd om förslag till Gökdalens biotopskyddsområde hållits. Efter samrådet har förslaget reviderats utifrån inkomna förbättringsförslag. Dialog förts med Ellevio AB kring befintliga elledningar inom biotopskyddsområdet.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2026 om att föreslå att kommunfullmäktige beslutar att Gökdalen ska utgöra ett biotopskyddsområde i enlighet med bifogat förslag till beslut. Stadsbyggnadsnämnden beslutade även om att godkänna samrådsredogörelsen.

Biotopskyddsområdet Gökdalen ligger inom Farsta stadsdelsnämndsområde. Förslaget biotopskyddsområde är cirka 12,3 hektar och utgörs av biotoptypen mark med mycket gamla träd.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2026 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden godkänner samrådsredogörelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden godkänner förslaget och föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Gökdalen ska utgöra ett biotopskyddsområde i enlighet med tjänsteutlåtandet med bilagor.
3. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Jonas Naddebo (C), se Reservationer m.m.

Reservation av Björn Ljung (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Mats Johnsson (SD), se Reservationer m.m.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

SAMMANFATTNING

Förslag till beslut för Gökdalens biotopskyddsområde redovisas i det här ärendet. Uppdraget har genomförts i enligt med budget 2025 och 2026. Förslaget redovisas i sin helhet i bilaga 1 till detta ärende.

Förslag till beslut för Gökdalens biotopskyddsområde har tagits fram under ledning av stadsbyggnadskontoret, i samarbetet med exploateringskontoret, miljöförvaltningen och Farsta stadsdelsförvaltning.

Gökalden förslås skyddas som biotopskyddsområde för biotoptypen *mark med mycket gamla träd*. Föreslagen yta för biotopskyddsområdet är cirka 12,3 hektar. Gökalden är beläget mellan Hökarängen och Högdalen söder om Örbyleden.

Området utgörs av ett skogsområde som domineras av en äldre flerskiktad naturskogsartade barrblandskog med lång kontinuitet och stor variation. Området innehåller lämpliga livsmiljöer för olika fladdermusarter samt fåglar knutna till barrbland- och lövskog.

Gökalden ingår i Hanvedenkilen och har en särskilt viktig funktion inom stadens blågröna infrastruktur - både som kärnområde och som länk mellan Majroskogen i norr och Fagersjöskogen i söder.

Att skydda området som biotopskyddsområde är förenligt med gällande översiktsplan och bedöms ligga i linje med översiktsplanens mål samt flera av de nationella och kommunala miljömålen.

Samråd om förslag till biotopskyddsområdet hölls under januari-februari 2026. I detta tjänsteutlåtande redovisas en sammanfattning av samrådsredogörelsen. Länsstyrelsen och samtliga övriga remissinstanser ställer sig positiva till förslaget. Efter samrådet har mindre revideringar av förslaget genomförts utifrån inkomna synpunkter.

Kontoren överlämnar härmed förslag till beslut för Gökaldens biotopskyddsområdet (bilaga 1) samt samrådsredogörelse (bilaga 2) till stadsbyggnadsnämnden för godkännande och föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Gökalden ska utgöra ett biotopskyddsområde.

UTLÅTANDE

Bakgrund

I Stockholm finns många områden med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden, vilket bidrar till stadens attraktivitet. Att det finns många sådana områden beror på Stockholms unika läge mellan Mälaren och Östersjön och det variationsrika sprickdalslandskapet, tillsammans med att människor sedan bronsåldern brukat marken samt frånvaro av rationellt skogsbruk. Detta har tillsammans skapat gynnsamma förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv.

Genom att skydda värdefulla naturområden i Stockholm och samtidigt bibehålla utvecklingspotentialen för bostäder och viktig infrastruktur, kan staden planera långsiktigt för en växande och hållbar stad. Naturområden som skyddas bidrar till att stockholmarna får fortsatt tillgång till grönområden och bidrar samtidigt till den klimatanpassning som behövs för att möjliggöra en tätare och samtidigt robust stad.

Skydd av kärnområden av tillräcklig storlek och kvalité är också en viktig del i att säkerställa en fungerande blågrön infrastruktur med rik biologisk mångfald och livskraftiga ekosystem. En rik biologisk mångfald lägger grunden för robusta och motståndskraftiga ekosystem som krävs för att kunna tillhandahålla viktiga naturnyttor (ekosystemtjänster).

Skyddsformen biotopskyddsområde

Biotopskyddsområden är en skyddsform som kan användas för små mark- och vattenområden (biotoper) som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller som av annan anledning är särskilt skyddsvärda. Syftet med att skydda sådana biotoper är att långsiktigt bevara och utveckla naturmiljöer som har särskilt stort värde för djur- och växtarter. För att en kommun ska kunna besluta om inrättande av ett biotopskyddsområde måste området utgöras av någon av de 30-tal biotoptyper som är listade i bilaga 2 och 3 till förordning (1998:1252) om områdesskydd (FOM) enligt miljöbalken. Kommunen som har bildat ett biotopskyddsområde får vidta de åtgärder som behövs för att vårda området. Ett biotopskyddsområde är normalt cirka 2-20 hektar stort.

Skyddet gäller enbart inom biotopskyddsområdet och innebär att man inom biotopskyddsområdet inte får bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som kan skada naturmiljön. Därmed kan man med stöd av biotopskyddsbestämmelser inte reglera åtgärder och verksamheter som bedrivs utanför ett biotopskyddsområde, även om dessa åtgärder kan skada naturmiljön i det skyddade området.

Enligt FOM finns inte möjlighet att utöver detta förbud meddela särskilda föreskrifter för sakägare om vilka verksamheter och åtgärder som ska vara tillåtna eller förbjudna i ett biotopskyddsområde. Därmed finns inte heller möjlighet att skriva generella undantag för exempelvis underhåll av ledningar. Detta är en av flera viktiga skillnader mellan biotopskyddsområden och naturreservat.

Med att skada naturmiljön menas att skada de biologiska och andra förutsättningar som är nödvändiga för att bibehålla en biotops funktion för växt- och djurarter. Om en åtgärd eller verksamhet kan skada naturmiljön måste avgöras från fall till fall. En bedömning av risken för skada på naturmiljön behöver utgå från förutsättningarna för det enskilda biotopskyddsområdet. Hänsynsbehovet kan skilja sig åt i olika områden beroende av typen av biotop, årstid, geografiskt område, förekomster av särskilt skyddsvärda arter och olika förutsättningar i övrigt. I de fall den som planerar en åtgärd känner sig osäker bör han/hon därför kontakta stadens miljöförvaltning för att få råd och information.

Om det finns särskilda skäl kan kommunen ge dispens från förbudet. Vid en dispensprövning ska en bedömning göras av skadan för naturvärden och ekologiska funktioner som den dispens sökta åtgärden riskerar medföra och tyngden av motivet att vidta åtgärden. Åtgärder och verksamheter som inte skadar naturmiljön är inte förbjudna.

Enligt 8 § FOM gäller skyddet för ett biotopskyddsområde inte för de delar av området som är beläget i omedelbar anslutning till bebyggelse som fanns där när skyddet för området inrättades. Av detta följer att den bebyggelse som fanns vid skyddets införande ska kunna användas på det sätt och för de ändamål den var avsedd för när den uppfördes, utan hinder av den senare skyddade biotopen. Pågående verksamhet bör därför kunna fortgå på ett rimligt sätt, och åtgärder som är nödvändiga med hänsyn till pågående verksamhet i anslutning till byggnaden eller för byggnadens funktion eller för att förhindra skada, bör kunna vidtas.

Omfattas ett biotopskyddsområde av en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (2010:900) som antogs eller fastställdes innan biotopskyddsområdet beslutades, får verksamheter bedrivas eller åtgärder vidtas som behövs för att genomföra detaljplanen eller områdesbestämmelserna (8a § FOM).

Om en nätkoncession för en starkströmsledning meddelades innan biotopskyddsområdet beslutades får verksamheten bedrivas eller åtgärd vidtas som behövs för att starkströmsledningen ska uppfylla gällande krav enligt ellagen (1997:857) och elsäkerhetslagen (2016:732).

Ärendet

Syfte med biotopskyddsområdet

Syftet med Gökdalens biotopskyddsområde är att bevara och utveckla de naturvärden och den biologiska mångfald som är knuten till de äldre trädmiljöerna i området.

Grund för beslutet

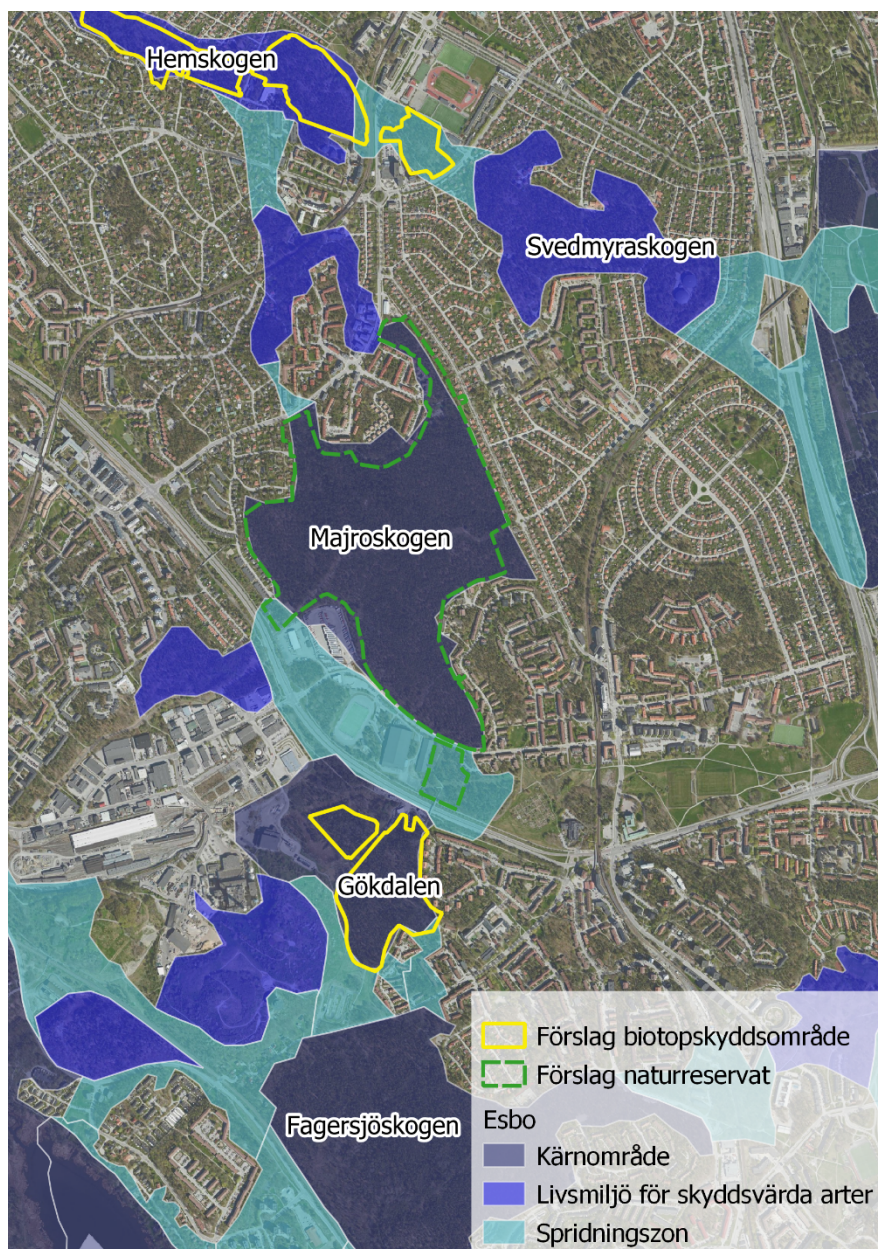
Gök dalen förslås skyddas som biotopskyddsområde för biototypen *mark med mycket gamla träd*. Mark med mycket gamla träd hyser livsmiljöer för både skyddsvärda och hotade arter. Definitionen på biototypen är: ”Gran, tall, ek och bok är normalt mycket gamla träd när de uppnått en ålder som är minst dubbelt så hög som lägsta tillåtna ålder för föryngringsavverkning. Övriga trädslag bör normalt ha uppnått en ålder av minst 100 år. Med mark avses här det område som behövs för att bevara träden eller de trädanknutna arter som lever i marken, på träden eller i träden”.

Skogsområdet i Gök dalen utgörs av en äldre flerskiktad naturskogsartade barrblandskog med lång kontinuitet och stor variation. Skogen består till större del av barrskog med senvuxen tall på hållmarkerna och gran som dominerar i svackor och i sluttningar. I de något fuktigare svackorna växer även grova lövträd av asp, björk, al och sälg. Det finns också gläntor och bryn med grova ädellövträd och lundartad vegetation. Området innehåller lämpliga livsmiljöer för flera fladdermusarter. Delar av området utgör mycket lämpliga livsmiljöer för mindre hackspett (NT, nära hotade) och entita (NT). Andra delar utgör mycket lämpliga livsmiljöer för barrskogsmesar.

Figur 1. Gökdalens gamla tallar utgör bostad för många skogsfåglar.

Gök dalen har en viktig funktion inom stadens blågröna infrastruktur, framförallt för arter knutna till barrskog. Gök dalen utgör både ett kärnområde i Stockholms ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO) och en länk mellan Majroskogen i norr och Fagersjöskogen i söder. Området är också en del av den regionala grönstrukturen och ingår i Hanvedenkilen samt i en regionalt viktig spridningskorridor för barr- och barrblandskog.

Figur 2. Föreslaget biotopskyddsområde har en viktig funktion i stadens blågröna infrastruktur. Området utgör en länk mellan Fagersjöskogen och Majroskogen.

Förslag till avgränsning

Föreslaget biotopskyddsområde är cirka 12,3 hektar stort och omfattar stora delar av skogsområdet i Gökdaalen som utgörs av biotoptypen mark med mycket gamla träd. Högdalsdammen och Gökdaalens våtmark i sydväst samt skogsområdet i nordväst bedöms inte utgöra mark med mycket gamla träd och kan därmed inte ingå i biotopskyddsområdet. I öster har ett område som utgörs av mark med mycket gamla träd lämnats utanför föreslaget biotopskyddsområde. Dessa områden kan i framtiden prövas för ny bebyggelse främst med syfte att utveckla en befintlig förskola. Finjustering av gräns sker vid inmätning inför antagande.

Figur 3. Översikt över föreslaget biotopskyddsområde i Gökdalen samt angränsade naturområden.

Områdets skötsel

Kommunen får enligt 7 kap. 11 § miljöbalken vidta de åtgärder som behövs för att vårda området. I det föreslagna biotopskyddsområdet behövs skötsel främst i form av regelbunden röjning av uppkommande sly samt gallring av träd som riskerar att beskugga äldre träd i brynmiljöer och kantzoner till skogen. Större delen av skogen behöver ingen regelbunden skötsel, utöver punktinsatser för friställning av enskilda tallar, bekämpning av invasiva arter och för att hålla gångvägar framkomliga och säkra. Även säkerhetsbeskrningar kan behövas om döda grenar utgör risk för människor eller egendom.

Måluppfyllelse och stadsplanering

Föreslaget biotopskyddsområde stödjer de nationella miljökvalitetsmålen *God bebyggd miljö*, *Ett rikt växt- och djurliv* och *Levande skogar*. Föreslaget ligger även i linje med Stockholms stads miljöprogram 2023–2030 och bedöms bidra till ett flertal målområden: *Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem*, *Ett klimatanpassat Stockholm* och *En rättvis och inkluderande omställning*. Föreslaget är förenligt med gällande översiktsplan och bedöms ligga i linje med översiktsplanens mål om en växande, sammanhängande, klimatsmart och tålig stad samt med stadens bostadsmål och åtaganden inom överenskommelser om infrastrukturutbyggnad. Föreslaget biotopskyddsområde ligger även i linje med den markanvändning som anges i den lokala stadsutvecklingskartan för Farsta.

Gällande detaljplaner inom området

Det föreslagna biotopskyddsområdet är till största delen planlagt och reglerat som allmän plats; park eller natur. Enbart mindre delar ligger utanför detaljplanelagt område. Ett biotopskyddsområde bedöms vara förenligt med gällande detaljplaner.

Pågående detaljplaner i området

Förslagen biotopskyddsområde planeras ingå i en nyligen uppstartad detaljplan för planläggning av Gubbängen 1:1, Örby 4:1 och Farsta 2:1 i stadsdelen Hökarängen (friluft- och rekreationsområde, dnr 2025-05912). Syftet med att detaljplanelägga Högdalstopparna som allmän plats för park och natur är att säkerställa pågående markanvändning, skapa förutsättningar för långsiktiga investeringar samt säkerställa drift och underhåll. Ett biotopskyddsområde bedöms ligga i linje med detta syfte.

Ekonomi

I samband med inrättandet krävs kungörelse av beslutet och investeringar i form av inmätning och utmärkning av gränsen, skyltning och bekämpning av invasiva arter. Samtliga investeringsutgifter finansieras av exploateringsnämndens driftbudget.

Drift och underhåll

Driftkostnader åligger Farsta stadsdelsnämnd. Driftsmedel fördelas enligt finansieringsmodellen för skyddad natur.

Tillsyn

Tillsyn enligt miljöbalken av biotopskyddsområde åligger miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Ärendets beredning

I enlighet med kommunfullmäktiges budget 2024–2026 har stadsbyggnadskontoret i samarbete med miljöförvaltningen, exploateringskontoret och berörda stadsdelsförvaltningar tagit fram förslag till fem ytterligare biotopskyddsområden. Utgångspunkten för dessa ytterligare fem biotopskyddsområden är, i enlighet med budgetuppdraget, att områden med störst behov av skydd ska skyddas samt att genomförandet av bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur beaktats.

Områdena är utvalda och prioriterade utifrån föreslagen process i Policy för skydd av natur. Policy för skydd av natur är framtagen inom ramen för budgetuppdrag 2025 att ta fram en strategi för skydd av naturområden. Ett av de föreslagna områdena enligt den processen är Gökdamen.

Samråd om förslag till Gökdamens biotopskyddsområde har hållits med länsstyrelsen och berörda sakägare samt med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, kulturnämnden, trafiknämnden, idrottsnämnden och fastighetsnämnden från 23 januari till 23 februari 2026. Länsstyrelsen, Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA) och samtliga nämnder ser positiva på förslaget att skydda Gökdamen som biotopskyddsområdet. Länsstyrelsen och idrottsförvaltningen lämnade några förbättringsförslag rörande formuleringar i beslutsdokumentet. Trafikkontoret, Farsta stadsdelsförvaltningen och idrottsförvaltningen lämnade några synpunkter rörande förslagen biotopskyddsområdet. Ellevio önskade en fortsatt dialog för att säkerställa att Ellevios verksamhet kan bedrivas inom området även framgent.

Efter samrådet har förslaget reviderats utifrån inkomna förbättringsförslag. Vidare har dialog förts med Ellevio kring befintliga elledningar inom biotopskyddsområdet. I beslutsdokumentet har texten som berör elledningar förtydligats.

Farsta stadsdelsförvaltning anser att exploateringsnämnden, utöver gränsmarkering och skyltning, även bör ansvara för färdigställande skötsel vid inrättandet av området. Förvaltningen efterfrågar även en tydlig rutin för hantering av biotopskydd inom staden. Stadsbyggnadskontoret anser att bekämpning av invasiva arter som tysklönn utgör en del av iordningställande och därmed bör bekostas av exploateringskontoret men att hantering av riskträd och avstädnings av området utgör del av stadsdelsförvaltningen ordinarie skötsel. Stadsbyggnadskontoret kommer att föra dialog med exploateringskontoret och stadsdelsförvaltningen kring iordningställande. Stadsbyggnadskontoret kommer tillsammans med miljöförvaltningen att ta fram en tydlig rutin för hantering av biotopskydd inom staden.

Enligt trafikkontoret omfattar biotopskyddsområdet inte stråk som utpekats i dagens strategiska dokument men begränsar möjligheten till att utveckla nya strategiska kopplingar genom att biotopskydden skapar en barriär.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att befintliga gång- och cykelkopplingar i områden även möter framtida behov av strategiska kopplingar och att området lämpar sig som biotopskyddsområdet både på grund av områdets höga naturvärden samt strategiskt mycket viktiga funktion för stadens blågröna infrastruktur. Kontoret bedömer vidare att biotopskyddsområdet inte nämnvärt försvåra underhållet av befintliga anläggningar och ledningar. Särskilt värdefulla och känsliga naturmiljöer kräver alltid särskild hänsyn vid åtgärder om stadens biologiska mångfald ska bibehållas,

oberoende av om ett område är formellt skyddat eller inte. Finns särskilda skäl kan även dispens från förbudet att skada naturmiljön ges.

Stadsbyggnadskontorets förslag

Stadsbyggnadskontoret föreslår att nämnden godkänner samrådsredogörelsen och att nämnden godkänner förslaget och föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Gökaldalen ska utgöra ett biotopskyddsområde i enlighet med bifogat förslag till beslut.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av stadsbyggnadsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 april 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att förslaget är i enlighet med uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2025 och 2026. Staden har hittills inrättat fem biotopskyddsområden, ytterligare fem ska enligt budgetuppdraget inrättas senast juni 2026. I arbetet med naturreservat och biotopskyddsområden ska genomförandet av bostadsmål och planerad viktig infrastruktur beaktas.

Under åren 2024 – 2025 har Olovslunden och Nockebyhov i Bromma, Skönstavik i Farsta, Vinterviken i Hägersten-Älvsjö och Vårberg i Skärholmen inrättats som biotopskyddsområden.

Ett av de ytterligare fem områden som utretts för biotopskydd är Gökaldalen. De övriga fyra som föreslås att inrättas som biotopskyddsområden i kommunfullmäktige i maj 2026 är Åkeslund, Hemskogen, Trekanten och Vikingaberget-Johannesdal.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att det finns ett förslag som säkerställer naturområdets värden och anser att inrättandet av biotopskyddsområdet i enlighet med förslaget, ligger i linje med framtida önskvärd stadsutveckling. Beslutet om biotopskyddsområde bidrar till att uppnå Stockholms stads miljömål ”Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem”.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige inrättar biotopskyddsområde för Gökaldalen med det syfte och avgränsning som framgår av bilaga 1.

Reservationer m.m.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation av Jonas Naddebo (C)

Att stadsbyggnadsnämnden i första hand beslutar att återremittera ärendet, i andra hand att nämnden beslutar att delvis avslå kontorets förslag samt att därutöver anföra följande:

Centerpartiet värnar den biologiska mångfalden och ser biotopskyddsområden som ett bra verktyg för att långsiktigt skydda värdefulla naturmiljöer. För att vara effektivt ska olika skyddsformer användas där de gör störst nytta och efter en process som är kunskapsbaserad, lokalt förankrad och transparent.

Processen här har tyvärr varit den motsatta. Utgångspunkten har inte varit att identifiera specifika biotoper med dokumenterat skyddsbehov och därefter pröva lämplig skyddsform, utan att vänstermajoriteten i budget fastslagit ett siffersatt mål om ett visst antal biotopskyddsområden. Förvaltningarna har därefter haft i uppdrag att ”fylla kvoten”. Resultatet blir en uppifrån-och-ner-process där signalpolitik varit viktigare än avvägningar mellan naturskydd, stadsutveckling och människors behov.

Därtill präglas ärendena av en uppenbart forcerad framdrift. Samrådet väcker frågor, inte minst då berörda stadsdelsnämnder inte fått ta ställning till sina förvaltningars yttranden i sedvanlig ordning. Detta försvagar den lokala demokratiska förankringen.

Vi ser också risker i att gränsdragningarna inte vilar på tillräckliga utredningar. Värdefull natur kan ha lämnats utanför samtidigt som mark utan motsvarande värden inkluderats, vilket i praktiken kan omöjliggöra framtida nyttjande, exempelvis för bostäder.

Det är tyvärr uppenbart att dessa ärenden har hastats fram för att nå beslut före valet. Vi värnar naturen, men vi värnar också och demokrati, rättssäkerhet och transparens och menar att denna process inte lever upp till de kraven.

Reservation av Björn Ljung (L)

1. Att stadsbyggnadsnämnden beslutar att avslå kontorets förslag till beslut.
2. Att därutöver anföra följande:

Liberalerna anser att biotopskyddsområden är en bra idé och ett välkommet komplement till nationalparker och naturreservat. De ska vara mindre till ytan och skydda särskilt viktig natur. Det biotopskyddsområdet som först beslutades i Olovslund har en mer begränsad yta och visar tydligt de arter det ska skydda. Att göra biotopskyddsområdena så omfattande som här föreslås får mycket stora konsekvenser.

Liberalerna ser ett behov av större försiktighet och eftertanke vid inrättandet av biotopskyddsområden, särskilt när dessa dras i direkt anslutning till befintlig bebyggelse, inte sällan privatägda tomter med villor eller flerfamiljshus. När gränserna för biotopskydd läggs mycket nära bostäder och annan bebyggelse riskerar det att skapa betydande och långsiktiga begränsningar för både boendemiljö och stadsutveckling.

Vidare vill Liberalerna understryka att biotopskyddsområden, liksom naturreservat, inte enkelt kan upphävas genom kommunala beslut. Enligt miljöbalken krävs så kallade synnerliga skäl för att upphäva ett sådant skydd för biotopskyddsområdena. Synnerliga skäl gäller också för åtgärder inom områdena, t ex att ta ner enskilda träd eller ansa buskar som växer invid befintliga g/c-vägar. Därtill gäller att gränserna för ett biotopskyddsområde är fasta och inte kan justeras eller flyttas över tid. Det innebär att även mindre justeringar för att möjliggöra exempelvis bebyggelse, infrastruktur eller trygghetsskapande åtgärder i praktiken är uteslutna. Skulle staden i framtiden behöva använda marken för bostäder, infrastruktur eller annan samhällsviktig utveckling är detta därmed i princip omöjligt. Besluten får mycket långtgående och irreversibla konsekvenser.

Sammantaget innebär detta att staden i praktiken lägger en våt filt över flera områden, där framtida utveckling kraftigt begränsas. När biotopskyddsområden väl har inrättats är gränserna fasta och kan inte flyttas, och skyddet kan endast upphävas vid synnerliga skäl enligt miljöbalken. Konsekvensen blir att mark som i dag skyddas i praktiken låses för all framtid, även om framtida behov av bostäder, infrastruktur eller trygghetsskapande åtgärder skulle uppstå. Liberalerna menar därför att biotopskydd bör användas restriktivt.

Särskilt uttalande av Mats Johnsson (SD)

Sverigedemokraterna godkänner förslaget att inrätta detta naturreservat men menar att vänstermajoritetens (S, V, MP) syfte med förslaget går långt utöver att skydda naturen i det aktuella området. Tvärtom är detta ett sätt för Miljöpartiet inom vänstermajoriteten (S, V, MP) att skaffa sig ett alibi för att skövla annan natur när Socialdemokraternas projekt att uppfylla det numerära målet om 140.000 bostäder till 2035 ska uppfyllas. Som alltid när Socialdemokraterna ska genomföra en reform så är påverkan på medborgarna av underordnad betydelse så länge som partiet kan visa upp att de uppfyllt ett mål, i detta fallet numerären 140.000.

Eftersom Socialdemokraterna avser att skövla grönskan i stadens gamla trädgårdsstäder, både villaområden och de hyreshusområden i naturen som en gång byggdes för att även ge arbetarklassen grönska, måste några alibin tas fram. I linje med detta har vänstermajoriteten (S, V, MP) valt att utpeka några grönområden som naturreservat, eller liknande klassificeringar. Detta sker inte för att just dessa gröna fickor i bebyggelsen behöver skyddas utan för att Miljöpartiet ska ha ett alibi inför sina väljare när de deltar i skövlingen av grönska mellan bostäder.

Sverigedemokraterna menar att det är bra att dessa områden får ett skydd men att det i första hand behövs ett generellt skydd av grönskan som finns runt stadens existerande bostadsområden. När dessa är skyddade kan man göra en genomlysning av vilka grönområden som utöver detta skydd även måste ha särskilt reglerat skydd.